

УДК 808.5:811.14'02

ХАРАКТЕРИСТИКА МОНОЛОГІЧНОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ В ТЕКСТІ «ІСТОРІЇ» ГЕРОДОТА ТА ЗАСОБІВ ЇЇ ПІДСИЛЕННЯ

Зубченко С.В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті розглянуто ключові монологи «Історії» Геродота, які якнайкраще репрезентують різноманіття монологічних промов твору. На основі аналізу структури аргументації визначено ключові елементи аргументації, розроблено відповідні схеми. Виявлено увесь діапазон синтактико-стилістичних структур, які сприяли досягненню ефективності аргументації та встановлено стилістичну домінанту, визначено коефіцієнт концентрації стилістичних засобів кожного монологу.

Ключові слова: аргументація, аргумент, монолог, тезис, посилення, гарантія, антитеза.

Постановка проблеми. Останні десятиліття виявили тенденцію до так званих «міжпредметних» досліджень, що базовані на комплексному вивченні питань, які стосуються одночасно кількох різних галузей. Не минула вона й мовознавство.

Дослідження взаємозв'язку лінгвістики з психологією, риторикою, логікою дає змогу визначити новий, якісно відмінний рівень вивчення мовних явищ, дозволяє краще зрозуміти логіку побудови мови та її функціонування. А тому сучасний етап розвитку лінгвістичної думки характерний пильною увагою до явищ, фактів, які виходять за межі компетенції власне лінгвістики [5, с. 1]. Така бінарність студій зумовила включення до предмету досліджень мовознавців проблематику аргументації, явища, відомого ще в добу Античності, проте актуального і в наш час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На вітчизняному просторі дослідженнями аргументації займаються О. В. Бекетова [5], І. Зарицька [9], О. М. Красненко [11]. Водночас констатуємо, що ця тематика не знаходить в Україні так багато вчених, як за кордоном, де аргументації присвятили свої студії такі вчені як С. Тулмін [2], Ф. Х. Емерен, Р. Гротендорст [8], Е. П. Агапов [3], А. П. Алексєєв [4], Л. Г. Васильєв [6], В. А. Гурторов [7], Т. П. Третьякова [13] та інші.

На основі запропонованих цими вченими дефініцій трактуємо аргументацію як певний вид інтелектуальної діяльності, виражений у знаковій системі з чіткою структурою, в основі якого лежить логічне обґрунтування доказуваного тезису різними засобами та з різною метою залежно від кожного конкретного випадку. Згідно з розробленою теорією структуру аргументації розглядаємо за її складовими частинами: тезис (Т), аргумент (А), посилення (П), гарантія (Г) [4, 2].

Твір давньогрецького письменника Геродота «Історія», попри наративний характер, рясніє вкрапленнями прямої мови різних персонажів. Зокрема, серед них нараховуємо 116 монологів, 68 діалогів та 6 полілогів, тобто чільне місце серед усіх зафіксованих випадків прямої мови займає монолог. Це насамперед накази, вказівки, оракули чи написи. Окрім цього в тексті «Історії» подибуємо і любовні звертання, заклики до дій, докори чи звинувачення. Спільна риса усіх монологів – певна мета, якої прагне досягнути мовець. Для її досягнення оратор використовує як різної сили та кількості аргументи, так і синтактико-

стилістичні мовні засоби підсилення своїх слів. Стратегія поєднання усіх цих елементів з метою переконання співрозмовника і творить аргументацію, яка в праці Геродота досі повною мірою не була досліджена.

У зв'язку з цим у статті поставлено завдання – визначити вплив структури аргументації, конфігурації та концентрації синтактико-стилістичних засобів на її ефективність у відібраних монологах «Історії» Геродота. **Об'єкт** дослідження – монологи різної структури, а також синтактико-стилістичні засоби, які формують їхню аргументативну базу. **Предмет** дослідження – схеми аргументації та конфігурація синтактико-стилістичних структур в досліджуваних монологах.

Виклад основного матеріалу. Через досить велику кількість коротких монологічних епізодів, поточне дослідження обмежене вивченням аргументації лише в окремих монологах, відібраних за змістом, кількістю елементів структури аргументації чи кількістю синтактико-стилістичних засобів. Однак, на нашу думку, відібрані уривки максимально чітко репрезентують характерні ознаки усього діапазону виявлених у творі монологів.

Найбільше зафіксованих тезисів у монолозі – п'ять, монологів з такою кількістю тезисів – три, усі з останньої, дев'ятої книги «Історії». Унікальна за своєю структурою промова Павсанія, який пояснює афінянам, як діяти на полі бою, адже частина союзних військ їх покинула. Схема його аргументації така: Т1 + Т2 + Т3 + Т4 + Т5. Через різні можливі варіанти розвитку подій на ратному полі, Павсаній передбачає і різні сценарії дій афінян, що і зумовлює наявність в структурі його аргументації аж п'яти тезисів, не підсилених жодним аргументом. Зумовлене це, насамперед, тим, що Павсаній був представником лакедемонців, що відомі своєю лаконічною мовою, звідси – усі тезиси сформульовані чітко і додаткового пояснення не вимагають. Проте без синтактико-стилістичних засобів промовець таки не обійшовся, хоча і вжив їх відносно мало (лише три). У першому тезисі на початку промови вжито символічну, як для промовця, так і для усіх греків антитезу: *ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα...* (IX, 60) – *мужі афіняни, найбільша битва чекає нас, чи буде Еллада вільною чи підкореною*. Проста за зовнішньою структурою та виражена різнокореневими антонімами *ἐλεύθερος* ≠ *δεδουλωμένος* (вільний ≠ підкорений) за внутрішньою антите-

за покликана нагадати про загальну мету усіх греків у цьому протистоянні, і слугує своєрідним прологом до основних тезисів промови.

Наступна антитеза розгортається в межах другого та третього тезису, є простою за зовнішньою структурою і виражена особовими займенниками $\acute{\upsilon}\mu\epsilon\iota\varsigma \neq \eta\mu\epsilon\iota\varsigma$ (ви $\neq$ ми). В промові вона не відіграє важливої стилістичної цінності, бо цілком зумовлена змістом: спартанець чітко пояснює, що слід робити, якщо ворожа кіннота спершу нападе на афінян ($\acute{\upsilon}\mu\epsilon\iota\varsigma$ – ви), чи якщо спершу на лакедемонців ($\eta\mu\epsilon\iota\varsigma$ – ми). Для більшої лаконічності в третьому тезисі еліміноване слово $\eta\ \acute{\iota}\pi\lambda\omicron\varsigma$ (кіннота), яке вжито в другому.

Отже, мовець використовує такий набір засобів: 2Ат + 1Ел = 3 засоби.

Коефіцієнт концентрації мовних засобів у монолозі виражено у таблиці 1.

Таблиця 1

Промова	Кількість рядків	Кількість засобів	Коефіцієнт концентрації
Монолог Павсанія	9	3	0, 33

Інший монолог з п'ятьма тезисами характерний наявністю чотирьох аргументів, що їх підсилюють, щоправда нерівномірно, адже першого тезису стосуються два аргументи, другого та третього – по одному, а четвертий та п'ятий не підсилені взагалі. Ця дворівнева аргументація має таку схему: (Т1 + А1 + А2) + (Т2 + А3) + (Т3 + А4) + Т4 + Т5. Монолог цікавий ще й тим, що в ньому автор тексту та власне промовець – різні особи, адже слова промови належать перському полководцю Мардонію, який, щоб висміяти спартанців послав до них вісника, який їх і озвучив.

На підсилення своїх слів перс використав лише чотири синтактико-стилістичні засоби: один варіативний повтор за термінологією Е. Різелі [1, с. 309] та три антитези, дві з яких розгортаються в аргументах на підсилення першого тезису: $\acute{\epsilon}\kappa\tau\alpha\gamma\lambda\omicron\epsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\nu\ \acute{\omicron}\varsigma\ \acute{\omicron}\upsilon\tau\epsilon\ \phi\epsilon\upsilon\gamma\epsilon\tau\epsilon\ \acute{\epsilon}\kappa\ \pi\omicron\lambda\acute{\epsilon}\mu\omicron\nu\ \acute{\omicron}\upsilon\tau\epsilon\ \tau\acute{\alpha}\zeta\iota\nu\ \acute{\epsilon}\kappa\lambda\epsilon\acute{\iota}\pi\epsilon\tau\epsilon$, $\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\nu\tau\acute{\epsilon}\varsigma\ \tau\epsilon\ \eta\ \acute{\alpha}\pi\omicron\lambda\lambda\upsilon\tau\epsilon\ \tau\omicron\upsilon\varsigma\ \acute{\epsilon}\nu\alpha\nu\tau\acute{\iota}\omicron\nu\varsigma\ \eta\ \acute{\alpha}\upsilon\tau\omicron\iota\ \acute{\alpha}\pi\omicron\lambda\lambda\upsilon\sigma\theta\epsilon$ (IX, 48) – *дивуючись, що ані втікаєте з поля бою, ані покидаєте стрій, але залишаючись, або знищуєте противника, або самі знищуєтесь*.

Перша антитеза за внутрішньою структурою виражена різнокореневими антонімами, за зовнішньою вона асиметрична, адже протиставлення в ній співвідносяться у пропорції 2:1: $\phi\epsilon\upsilon\gamma\epsilon\tau\epsilon$ (втікаєте) + $\acute{\epsilon}\kappa\lambda\epsilon\acute{\iota}\pi\epsilon\tau\epsilon$ (покидаєте) $\neq$ $\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\nu\tau\acute{\epsilon}\varsigma$ (залишаючись). Така нерівномірна опозиція навмисна, адже промовець висміює боягузтво спартанців і максимально увиразнює його опис на вербальному рівні.

Друга антитеза за внутрішньою структурою, навпаки, виражена однокореневими антонімами, що являють собою різні стани дієслова $\acute{\alpha}\pi\omicron\lambda\lambda\upsilon\mu\iota$: $\acute{\alpha}\pi\omicron\lambda\lambda\upsilon\tau\epsilon$ (знищуєте) $\neq$ $\acute{\alpha}\pi\omicron\lambda\lambda\upsilon\sigma\theta\epsilon$ (самі знищуєтесь). Зо зовнішньою структурою це проста антитеза.

Третя антитеза розгортається в межах четвертого тезису і за своєю зовнішньою структурою – двочленна, адже виражена двома парами протиставлень: $\nu\upsilon\nu\ \acute{\omicron}\nu\ \acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\delta\eta\ \acute{\omicron}\nu\kappa\ \acute{\upsilon}\mu\epsilon\iota\varsigma\ \eta\rho\zeta\alpha\tau\epsilon\ \tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon\ \tau\omicron\upsilon\ \lambda\omicron\gamma\omicron\nu$, $\acute{\alpha}\lambda\lambda\ \eta\mu\epsilon\iota\varsigma\ \acute{\alpha}\rho\chi\omicron\mu\epsilon\nu$ (IX, 48) – *зараз, тому*

що ви не розпочали таку розмову, ми розпочинаємо. Перша пара протиставлень – різнокореневі особові займенники $\acute{\upsilon}\mu\epsilon\iota\varsigma \neq \eta\mu\epsilon\iota\varsigma$ (ви $\neq$ ми), друга – однокореневі антоніми, де заперечення відбувається завдяки частці $\acute{\omicron}\nu\kappa$: $\acute{\omicron}\nu\kappa\ \eta\rho\zeta\alpha\tau\epsilon \neq \acute{\alpha}\rho\chi\omicron\mu\epsilon\nu$ (не розпочали $\neq$ розпочинаємо). Наявність особових займенників у старогрецькій мові необов'язкова, адже категорію особи можна встановити за відповідною формою дієслова [10, с. 166]. Проте перський стратег навмисне підсилює дієслова протиставленням займенників, щоб показати велику різницю між «боягузливими спартанцями» та «хоробрими персами».

Оскільки впродовж цілої промови йдеться про битву між персами та спартанцями, цілком закономірним став п'ятичленний варіативний повтор з коренем $\mu\acute{\alpha}\chi$ - із значенням *битва, битися*: $\mu\acute{\alpha}\chi\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$... $\acute{\epsilon}\mu\alpha\chi\epsilon\sigma\acute{\alpha}\mu\epsilon\theta\alpha$... $\mu\acute{\alpha}\chi\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$... $\mu\alpha\chi\acute{\epsilon}\sigma\theta\omega\nu$... $\delta\iota\alpha\mu\alpha\chi\epsilon\sigma\acute{\omega}\mu\epsilon\theta\alpha$ (IX, 48).

Таким чином монолог Мардонія заслуговує уваги не лише великою кількістю тезисів, а й вмотивованим ужитком синтактико-стилістичних засобів, щоправда у незначній кількості (3Ат + 1ВП = 4 засоби). Коефіцієнт концентрації синтактико-стилістичних фігур наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Промова	Кількість рядків	Кількість засобів	Коефіцієнт концентрації
Монолог Мардонія	13	4	0, 3

Третій, останній з такою кількістю тезисів монолог характерний трирівневою структурою аргументації, адже окрім тезисів та аргументів, присутні ще й посилення, як додаткове підсилення до аргументу. Промовцем знову стає Мардоній, який докоряє Тораку з Ларіси та його братам за те, що ті надто захоплювалися спартанцями. Схема його промови має такий вигляд: Т1 + А1 + А2 + Т2 + Т3 + Т4 + А3 + П1 + Т5. Як і попередня промова авторства Мардонія, поточна не характерна різноманітністю синтактико-стилістичних засобів. В її межах розгортається лише одне риторичне запитання та антитеза, ужиті з конкретною метою, як і попереднього разу. Відтак, побачивши, що греки залишили свої позиції, у першому тезисі на початку промови Мардоній ставить риторичне запитання, що задає тон усій промові і слугує її ключовим мотивом: $\acute{\omicron}\ \pi\alpha\acute{\iota}\delta\epsilon\varsigma\ \acute{\Lambda}\lambda\epsilon\upsilon\epsilon\omega$, $\acute{\epsilon}\tau\iota\ \tau\acute{\iota}\ \acute{\lambda}\acute{\epsilon}\zeta\epsilon\tau\epsilon\ \tau\acute{\alpha}\delta\epsilon\ \acute{\omicron}\rho\acute{\omega}\nu\tau\epsilon\varsigma\ \acute{\epsilon}\rho\eta\mu\alpha$; (IX, 58) – *О сини Алева, отже, що скажете, побачивши ці порожні позиції?* Очевидно, маючи беззаперечний доказ боягузтва греків, Мардоній продовжує розвінчувати слова Торака та його братів і в наступному аргументі у формі антитези: $\acute{\upsilon}\mu\epsilon\iota\varsigma\ \gamma\acute{\alpha}\rho\ \omicron\iota\ \pi\lambda\eta\sigma\acute{\iota}\omicron\chi\omicron\rho\omicron\iota\ \acute{\epsilon}\lambda\acute{\epsilon}\chi\epsilon\tau\epsilon\ \acute{\Lambda}\alpha\kappa\epsilon\delta\alpha\mu\omicron\nu\acute{\iota}\omicron\nu\varsigma\ \acute{\omicron}\nu\ \phi\epsilon\upsilon\gamma\epsilon\iota\nu\ \acute{\epsilon}\kappa\ \mu\acute{\alpha}\chi\eta\varsigma$, $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}\ \acute{\alpha}\nu\delta\rho\alpha\varsigma\ \acute{\epsilon}\iota\nu\alpha\iota\ \tau\acute{\alpha}\ \pi\omicron\lambda\acute{\epsilon}\mu\iota\alpha\ \pi\rho\acute{\omega}\tau\omicron\upsilon\varsigma$ (IX, 58) – *ви ж бо, їхні сусіди, казали, що лакедемонці не мікають з поля бою, але що вони є першими мужами на війні*. Наведена антитеза проста за зовнішньою структурою, а за внутрішньою – безморфемна, адже протиставлено не конкретні слова-антоніми, а дієслово $\phi\epsilon\upsilon\gamma\omega$ (мікати) до виразу $\pi\rho\acute{\omega}\tau\omicron\upsilon\varsigma\ \acute{\alpha}\nu\delta\rho\alpha\varsigma\ \tau\acute{\alpha}\ \pi\omicron\lambda\acute{\epsilon}\mu\iota\alpha\ \acute{\epsilon}\iota\nu\alpha\iota$ (бути першими мужами на полі бою, тобто залишатися і воювати). Таку фразу

Мардоній вжив не випадково, адже він не лише стверджує, що лакедемонці мали б не втікати, а залишатися, а підкреслює, що вони мали б бути «першими» на війні, тобто кращими у всьому за інших греків, але покинуті позиції свідчать, що це не так. Навівши такий перший ключовий тезис та потужний аргумент на його підсилення, промовець вдається до подальшої аргументації, без використання мовних засобів підсилення, що пояснюємо здобуттям панівної позиції ще на початку промови. Через малу кількість мовних засобів ($1 \text{ PЗ} + 1 \text{ Ат} = 2$ засоби) їхня концентрація теж невисока (табл. 3).

Таблиця 3

Промова	Кількість рядків	Кількість засобів	Коефіцієнт концентрації
Монолог Мардонія	12	2	0,16

Розглянувши три монологи з найбільшою кількістю тезисів, перейдемо до розгляду монологу з найбільшою кількістю зафіксованих аргументів. Ним став лист Гарпага до Кіра із закликом піднімати повстання проти Астіага. Гарпаг, будучи старшим за віком від Кіра, зазнавши через нього багато лиха від Астіага, маючи багато соратників серед населення, знаходить аж сім аргументів, щоб спонукати Кіра до повстання. Схема його монологу наступна: $A1 + A2 + A3 + A4 + T + A5 + A6 + A7$. Як видно зі схеми, аргументація Гарпага дворівнева, на першому рівні – один тезис, на другому – сім непідсилених посиленнями аргументів. Відсутність додаткових елементів аргументації з одного боку, і початок підготовки Кіром повстання з іншого, свідчить про те, що ці аргументи сформовані максимально точно, мають достатньої ваги і додаткової аргументації не потребують. Водночас, відзначаємо використання мовцем восьми синтактико-стилістичних засобів підсилення: трьох антитез, двох еліпсисів, одного синтаксичного паралелізму, анафори та оміоптоту.

Перша антитеза вжита в другому аргументі: *κατὰ μὲν γὰρ τὴν τοῦτον προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοῦς τε καὶ ἐμὲ περίεις* (I, 124) – бо через його бажання ти б загинув, але через богів і через мене – ти живеш. За своєю зовнішньою структурою ця фігура тяжіє до двочленної, адже містить дві опозиції, проте протиставлених елементів у неї три. Їх за внутрішньою структурою антитези відносимо до різнокоренових антонімів (*τέθνηκας ≠ περίεις* – загинув ≠ живеш) та до контекстуальної асиметричної опозиції (*τοῦτον ≠ θεοῦς; ἐμὲ* – його ≠ богів, мене). Останнє протиставлення цікаве тим, що виражене словами, які не є антонімами, проте набувають протиставного значення у контексті. Крім цього слід відзначити розгортання антитези в рамках синтаксичного паралелізму.

В четвертому аргументі знаходимо оміоптот в обрамленні різних форм дієслова *ἄρχω*: *σύ νυν, ἣν βούλη ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς περ Ἀστυάγης ἄρχει χώρας, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις* (I, 124) – ти ж зараз, якщо захочеш послухатися мене, цілою країною, якою керує Астіаг, ти керуватимеш. Еліпсис іменника *ἡ χώρα* (країна) у другій частині речення привертає увагу до ключового слова у виразі – *ἄρχω* (керувати). Подібну функцію виконує

і оміоптот (*χώρας, ταύτης ἀπάσης*), що надає цьому словосполученню контрасту і відділяє його від уже згаданого вище дієслова.

Наступна антитеза вжита вже після тези – в п'ятому аргументі: *καὶ ἣν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχέω στρατηγὸς ἀντὶα σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἣν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μῆδων* (I, 124) – і якщо я Астіагом буду призначений стратегом проти тебе, буде те, що ти хочеш, і якщо хтось інший із знатних мідійців. Антитеза містить лише одну пару протиставлень, яка виражена контекстуальними антонімами, адже займенник *ἐγὼ* (я) та словосполучення *τις ἄλλος* (хтось інший) не є прямими антонімами, а набувають контрастного забарвлення лише у контексті. Водночас відзначаємо поєднання антитези з анафорою (*ἣν τε... ἣν τε*) та еліпсисом цілих виразів, адже змістовно речення має вигляд: *і якщо я Астіагом буду призначений стратегом проти тебе, буде те, що ти хочеш, і якщо хтось інший із знатних мідійців [буде призначений стратегом проти тебе, теж буде те, що ти хочеш]*. З одного боку це призвело до часткової втрати синтаксичного паралелізму, проте з іншого – такий еліпсис унеможливив повтор одноманітної інформації, що сприяло концентрації уваги слухача на важливих моментах промови, а саме: кого б не призначив Астіаг стратегом, навіть знатного мідійця, це буде вигідним для Кіра.

Остання фігура – тричленна антитеза, вжита в шостому аргументі: *πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα καταρέειν πειρήσονται* (I, 124) – бо вони перші віддалившись від того і ставши під твоєю владою, намагатимуться скинути Астіага. Ця антитеза за внутрішньою структурою представлена трьома парами протиставлень: різнокореновими дієприкметниками *ἀποστάντες ≠ γενόμενοι* (віддалившись ≠ ставши під владу), прийменниками *ἀπ' ≠ πρὸς* (від ≠ до) та контекстуальними антонімами у формі займенників *ἐκείνου ≠ σέο* (того ≠ твою). Вживання додаткових фігур могло б знівелювати контраст, якого прагнув досягти оратор. Таким чином, у цьому монолозі можна простежити високий рівень концентрації синтактико-стилістичних засобів ($3 \text{ Ат} + 1 \text{ Аф} + 1 \text{ СП} + 1 \text{ Оп} + 2 \text{ Ел} = 8$ засобів) (табл. 4).

Таблиця 4

Промова	Кількість рядків	Кількість засобів	Коефіцієнт концентрації
Монолог Гарпага	10	8	0,8

Їх суміжне вживання разом з великою кількістю аргументів переконало реципієнта аргументації Кіра, розпочати підготовку до повстання.

Наступний рівень в аргументації після рівня аргументів – рівень посилення, тобто «аргументів до аргументів». Найбільша кількість посилення в монолозі – дев'ять, зафіксована в монолозі Фемістокла, який переконує Еврібіада не відступати. Свою аргументацію оратор розгортає в чотирьох рівнях, представлених одним тезисом (перший рівень), двома аргументами (другий рівень), дев'ятьма посиленнями (третій рівень) та однією гарантією (четвертий рівень). Розгортання аргументації відображає схема: $T + A1 +$

(П1 + П2 + П3 + П4) + А2 + (П5 + Г1 + П6 + П7 + П8 + П9). Таку багатоелементну структуру підсилюють шістнадцять синтактико-стилістичних засобів, серед яких сім еліпсисів, чотири антитези, два варіативних повтори та синтаксичних паралелізми, один полісиндетон.

Перша антитеза проявляється вже на початку промови – в тезисі: *ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σωσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νέας*. (VIII,60) – в тебе зараз є нагода врятувати Елладу, якщо ти, залишаючись тут, послухаєш мене вступити в морський бій, а не послухавшись слів тих, відправиш кораблі до Істму. За зовнішньою структурою ця антитеза двочленна, адже містить дві пари протиставлень, за внутрішньою ж, ці протиставлення виражені однокореновими антонімами, що творять опозицію за допомогою протиставної частки *μηδὲ*: *πείθῃ ≠ μηδὲ πειθόμενος* (послухаєшся ≠ не послухавшись), а також різнокореновими антонімами: *μένων ≠ ἀναξεύξης* (залишаючись ≠ відправиш). Ця антитеза, відкриваючи промову, задає основну тему усієї аргументації, адже завданням Фемістокла було переконати Еврібіада залишитися, а не послухати інших, і відплисти.

Наступна фігура – полісиндетон у поєднанні з переліченням – виступає в третьому посиленні: *τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρά καὶ Αἴγιναν, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχῆσωμεν*. (VIII,60) – тут же втратиш Саламін, і Мегари, і Егіну, якщо навіть в іншому і матимемо успіх. Автор промови використовує цей засіб дуже влучно, адже перераховуючи можливі втрати від відступу за допомогою вживання сполучників, він візуально та «на слух» збільшує їх кількість, впливаючи на підсвідомість слухача, який сприймає в переліку втрат не три, а п'ять. Останній сполучник *καὶ* стоїть поокремо і стосується попередніх лише опосередковано, зберігаючи при цьому заданий ритм і не викликаючи дисонансу. Підсилюють контраст і близькі до антонімії дієслова *ἀπολέεις – εὐτυχῆσωμεν* (втратиш – матимемо успіх). Варто також відзначити, що перші два посилення, короткі за формою, теж поєднані єднальним сполучником *καὶ*, який двічі зустрічається і в четвертому посиленні. Таким чином вживання полісиндетону в третьому посиленні, умовно поєднує усі чотири посилення на підсилення одного аргументу.

Навівши після цього другий аргумент, мовець підсилює його наступними п'ятьма посиленнями, перше з яких відзначається ще й наявністю гарантії на його підтримку. Окрім неї, більший переконливості п'ятого посилення сприяє і антитеза вжита в ньому в поєднанні з еліпсисом: *πρῶτα μὲν ἐν στενῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς...* (VIII,60) – по-перше, у вузькому місці зійшовшись у битві малочисельними кораблями проти численними. В цій простій за зовнішньою структурою антитезі протиставлено два різнокоренових прикметники: *ὀλίγησι ≠ πολλὰς* (малочисельними ≠ численними). Еліпсис іменника *ναῦς* дозволяє привернути увагу до чисельної переваги противника, яку вдасться нівелювати у вузькому місці. Про це йдеться і в гарантії до цього посилення, яке містить антитезу в поєднанні з еліпсисом: *τὸ γὰρ ἐν στενῷ ναυμαχεῖν πρὸς ἡμέων ἐστὶ, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων*. (VIII,60) – бо у вузькому місці битися –

для нас вигідно, у широкому – для тих. Наведена антитеза – двочленна, з усіма протиставленнями у формі різнокоренових антонімів *στενῷ ≠ εὐρυχωρίῃ* (вузькому місці ≠ широкому місці) та *ἡμέων ≠ ἐκείνων* (нас ≠ тих). Елімінації зазнає інфінітив *ναυμαχεῖν* та дієслово-зв'язка *ῥημι* – *εἰμί*, які легко відновлюються на основі синтаксичного паралелізму, за яким побудовано речення.

Останню антитезу вжито в заключному посиленні: *οἰκότα μὲν νῦν βουλευόμενοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευόμενοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν πρὸς τὰς ἀνθρωπίας γνώμας* (VIII,60) – якщо люди вирішують щось розумне, то зазвичай воно хоче відбутися, якщо ж [люди] вирішують нерозумне, то [зазвичай] не хоче [відбуватися] і навіть бог [не хоче] слідувати таким людським думкам. Це посилення – своєрідний підсумок цілої аргументації, в якому розтлумачено, що варто здійснювати лише розумні плани (з контексту випливає, що саме такими є плани Фемістокла), і тоді навіть бог допоможе, чого не буде у протилежному випадку. Для тлумачення такої простої істини мовець використовує синтаксичний паралелізм з еліпсисами (чотири), залучає двочленну антитезу, яка базується на опозиції однокоренових антонімів, що протиставляються за допомогою протиставних часток *μή*: *οἰκότα ≠ μὴ οἰκότα* (розумно ≠ нерозумно) та *οὐκ*: *ἐθέλει ≠ οὐκ ἐθέλει* (хоча ≠ не хоче).

Єднальною ланкою усіх елементів аргументації слугують варіативні повтори: похідний від іменника *ἡ ναυμαχία*: *ναυμαχίην... ναυμαχίσεις... ναυμαχεῖν... προναυμαχίσεις* (VIII,60), а також від іменника *ἡ ναῦς*, представлений лише іменниками: *τὰς νέας... νηυσὶ... τῇσι νηυσὶ* (VIII,60).

Отже, в цій промові відзначаємо майстерне переплетіння як елементів аргументації, їх достатність, так і значну кількість вмотивованих синтактико-стилістичних засобів. Останні значною мірою сприяють когерентності мовлення, виокремленню ключових понять аргументації, що, в загальному сприяло досягненню поставленої мети – Еврібіад прийняв рішення залишитися і дати морський бій. Кількість засобів – шістнадцять (4Ат + 2СП + 1Пс + 7Ел + 2ВП = 16 засобів), коефіцієнт їхньої концентрації у тексті промови складає 0,84 (табл. 5).

Таблиця 5

Промова	Кількість рядків	Кількість засобів	Коефіцієнт концентрації
Монолог Фемістокла	19	16	0,84

Останній рівень аргументації – рівень гарантій, тобто «аргументів до посилень». Цей елемент вкрай рідко зустрічається в промовах з кількох причин: 1) складність побудови такої аргументації; 2) наявність не завжди достатньої кількості доказів; 3) переконлива сила елементу вищої ланки. Найбільша кількість зафіксованих гарантій в одній монологічній промові – дві, і промов таких теж всього дві.

В одній з них Фемістокл закликає афінян відкласти похід на Гелеспонт. Схема аргументації у цій промові така: А1 + (А2 + П1 + Г1 + Г2) + Т. Як видно зі схеми, промовець досить ви-

гідно розміщує елементи доведення. Відповідно до відомого в теорії аргументації «правила Гомера», найсильніші елементи стоять на початку і в кінці промови. Тому перший аргумент Фемістокла підсилений лише трикомпонентним варіативним повтором (*πολλοῖσι ... πολλῶ ... πλέω*), а в кінець промови він виносить тезис. Натомість другий аргумент він доводить максимально, вдаючись до посилання та двох гарантій на його підсилення. Крім того, аргументатор використовує чотири синтактико-стилістичні засоби, які теж розміщує ближче до середини промови. Відтак, в другому аргументі зустрічаємо так звану *figura etymologica*: *ἡμεῖς δέ, εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν* (VIII,109) – ми ж бо врятували порятунок. Ця фігура окрім ритмічної функції, привертає увагу до слова порятунок, яким Фемістокл нагадує, як була врятована Еллада від перської навали, і викликає у афінян-слухачів позитивні емоції. Ту ж саму функцію виконує і трикомпонентний варіативний повтор іменника *ὁ ἀνὴρ* – муж, який розгортається в межах перших двох аргументів та першого посилання: *ἄνδρας... ἄνδρας... ἄνδρα* (VIII,109). Цей повтор нагадує, що усі учасники війни – люди, проте допомогу здобувають боги, які і відіграють на війні основну роль.

Наступна фігура – анафора займенника *ὅς* – *цей*, яка виконує синтаксичну функцію, адже розміщена на початку кожної з гарантій, виокремлює їх серед інших елементів аргументації, а з іншого боку – поєднує їх. Крім того цей займенник замінює собою ім'я Ксеркса, яке автор не згадує, демонструючи цим самим певну зневагу щодо нього перед афінянами, яким разом з іншими греками, Ксеркс приніс стільки лиха.

Нарешті остання фігура – полісиндетон виступає в тезисі: *ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν, νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων, καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρον ἀνακῶς ἔχεται...* (VIII,109) – бо для нас добре є в теперішніх обставинах, щоб ми залишившись зараз в Елладі про самих себе і про наші родини подбали, і хай кожен житло відбудує, і ретельно потурбується про посів... Триразовий повтор сполучника *καὶ* сприяє аудіальному сприйняттю більшої кількості інформації, апелює до обов'язків афінян, які вони покинули під час війни, викликає приємні спогади рідного дому та звичної для них праці.

Таким чином, попри те, що аргументація в цьому монолозі розгортається на всіх чотирьох рівнях, констатуємо відносну бідність на синтактико-стилістичні засоби (1ВП + 1Аф + 1Пс + 1 *figura etymologica* = 4 засоби), попри їх наявність в кожному компоненті аргументації і відносно високу концентрацію (табл. 6).

Таблиця 6

Промова	Кількість рядків	Кількість засобів	Коефіцієнт концентрації
Монолог Фемістокла	10	4	0,4

Другий з двох монологів, репрезентованих усіма рівнями аргументації – звернення Артемисії до Мардонія, з відмовлянням вступати у морську битву з греками. Структура промови має таку схему: Т + (А1 + П1) + А2 + А3 + (А4 +

П2 + Г1 + Г2) + (А5 + П3) + А6. Як видно зі схеми, адресант починає свою промову тезисом, далі подає аргументи, підсилюючи їх нерівномірно. Цей монолог є своєрідною протилежністю до попереднього монологу, оскільки підсилений синтактико-синтаксичними засобами найяскравіше серед усіх монологів в «Історії» Геродота. Таких засобів – 17: шість антитез, три еліпсиси, два риторичних запитання, два варіативних повтори та по одному синтаксичному паралелізму, хіазму, переліченні та полісиндетону.

В межах тезису простежуємо початок шестикомпонентного варіативного повтору, в основі якого ключове слово усієї аргументації *ἡ ναυμαχία* (морська битва) та похідні від нього: *τῆσι ναυμαχίῃσι... ναυμαχίην... ναυμαχίῃσι... ναυμαχίην... ναυμαχέειν... ναυμαχῆσαι...* (VIII,68).

У другому аргументі функціонує трикомпонентний варіативний повтор іменника *ὁ ἀνὴρ* – муж: *οἱ ἄνδρες... τῶν ἀνδρῶν... ἄνδρες* (VIII,68). Вживання цієї лексеми в межах одного речення зумовлене різними її значеннями: в перших двох випадках у значенні *мужі* або *народ*, а в останньому – *чоловіки*: *οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σὼν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτο εἰσὶ κατὰ θάλασσαν ὅσον ἄνδρες γυναικῶν.* (VIII,68) – бо ці мужі за твоїх мужів настільки сильніші на морі, наскільки чоловіки за жінок. Для підкреслення цього семантичного контрасту автор промови вводить одразу дві прості антитези, де протиставлення базується на опозиційній парі різнокореневих антонімів *οἱ ἄνδρες ≠ αἱ γυναῖκες* (чоловіки ≠ жінки) та слів, що набувають протиставного значення лише в контексті, де опозиційну пару утворюють іменник *οἱ ἄνδρες* – мужі (йдеться про греків) та словосполучення *τῶν σὼν ἀνδρῶν* – твої мужі (йдеться про персів). Хоча ці антитези побудовані на словах, що не є ключовими для цілої промови, проте відіграють важливу роль у збільшенні переконливості аргументу, в якому функціонують.

Одразу після цього аргументу слідує два риторичні запитання: одне як посилання до другого аргументу, інше – як третій аргумент. *τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι ἀνακινδυνεύειν;* (VIII,68) – чому тобі постійно потрібно всяким способом наражатися на небезпеку в морській битві? *οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Αθήνας, τὸν περ εἵνεκα ὀρμήτης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἁλλήν Ἑλλάδα;* (VIII,68) – чи не володієш Афінами, заради яких вирішив іти походом, чи володієш рештою Еллади? Відповідно до класифікації О. Петришиної [12, с. 54] риторичне запитання має здатність виконувати експресивну, сугестивну та когнітивну функції. В обох зазначених вище випадках функція риторичного запитання – сугестивна. Мовець апелює до інтуїції адресата, впливаючи цим самим на нього, в першому випадку звертаючи увагу на можливі втрати у зв'язку з небезпекою, у другому – на вже наявні здобутки і на фактичне досягнення мети усього походу – захоплення Афін. Обидва риторичні запитання передбачають ту саму відповідь, хоч і сформульовані з використанням однокорневих антонімів (*οὐκ ἔχεις ≠ ἔχεις* – не володієш ≠ володієш). Окрім того відзначаємо в другому запитанні синтаксичний паралелізм.

Середина промови (А3 + (А4 + П2 + Г1 + Г2)), попри її значні розміри, фактично не підсилена нічим, окрім, хіба що продовження варіативного

повтору іменника *ἡ ναυμαχία*, що бере свій початок ще у тезисі. Відсутність синтактико-стилістичних засобів компенсована багаторівневістю аргументації, а саме підсилення четвертого аргументу посиленням, а самого посилення – двома гарантіями.

Зазначений вище варіативний повтор продовжує своє розгортання і в п'ятому аргументі, проте цього разу в оточенні еліпсису та антитези: *ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δεῖμαίνο μὴ ὁ ναυτικός στρατὸς κακῶθεις τὸν πεζὸν προσδηλῆσται.* (VIII,68) – якщо ж в цю мить поспішиш битися на морі, то боюся, щоб не знищив морське військо, а сухопутне разом з ним загине. Пропущений при субстантивованому прикметнику *πεζὸν* іменник *τὸν στρατὸν* легко відтворюється з попереднього словосполучення. Його елімінація пов'язана із концентрацією уваги навколо опозиційної пари прикметників *ναυτικός ≠ πεζὸν* (морський ≠ сухопутний), що творять просту антитезу.

Містить антитезу і посилення, яке передє останньому – шостому аргументу: *πρὸς δὲ, ὃ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεν, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί.* (VIII,68) – щодо цього, о царю, май на увазі і те, що добрим з людей мають звичку траплятися погані раби, а поганим – добрі. Особливістю цієї двочленною за зовнішньою структурою антитези є те, що в ній, хоч і дві опозиції, проте вони побудовані за допомогою однієї пари прикметників-антонімів: *χρηστοί ≠ κακοί* (добрі ≠ погані). Ці прикметники в свою чергу протиставлені одне до одного дзеркально, tworячи фігуру хіазму. Зосередженню уваги саме на цих антонімах сприяють і два еліпсиси у другій частині речення, адже пропущено іменник у так званому *Genetivus partitivus τῶν ἀνθρώπων*, а також словосполучення *δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι*. Це посилення за своїм змістом дещо відрізняється від цілої промови, адже містить контент швидше філософського характеру, який, хоч і максимально підсилений, проте без іншої інформації незрозумілий. Таким чином, повернувши максимально увагу слухача, викликавши його зацікавлення, автор промови підготував підґрунтя для останнього аргументу, що слідує після цього посилення, в якому і розкрито посил цієї думки: *σοὶ δὲ ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσὶ, οἱ ἐν συμμαχῶν λόγῳ λέγονται εἶναι ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελος ἐστὶ οὐδέν* (VIII,68) – в тебе ж, такого, що є найкращим серед усіх людей, є погані раби, яких ти вважаєш такими, що є у твоїх союзників: єгиптяни і кіпріоти, і кілікійці, і памфілійці, з яких жоден не є достойним. Уже на початку аргументу в продовження попередньої думки вжито двочленну антитезу з подібною парою прикметникових протиставлень (перший прикметник вжито у *Gradus Superlativus*): *ἀρίστῳ ≠ κακοί* (найкращому ≠ погані) зі схожими за семантикою означуваними іменниками (*ὁ ἀνὴρ* (вільний муж, чоловік) та *ὁ δοῦλος* (раб)). Очевидно, що ця антитеза, вжита на початку аргумента, виконує зв'язну функцію, еднаючи посилення та аргумент в одне ціле, що вважаємо за необхідне саме у цьому випадку, адже впродовж цілої промови посилення йшли після аргументів, а не передували їм. Останній синтактико-стилістичний засіб промови – полісиндетон, утворений за допомо-

гою єднального сполучника *καὶ* та перелічення іменників на позначення народів. Трикратне повторення цього сполучника серед назв народів, яких оратор зараховує до негідних, підсилює загальний негатив, що лине в їх напрямку, і сприяє переконанню Мардонія у тому, що йому немає на кого покладатися під час морської битви.

Незважаючи на те, що Артемісія залучила до своєї аргументації максимально можливу кількість засобів підсилення, як на рівні елементів аргументації, так і на рівні синтактико-стилістичних засобів (2РЗ + 2ВР + 3Ел + 6Ат + 1Х + 1Пс + 1СП + 1Пр = 17 засобів), з досить високою концентрацією останніх (див. таблицю нижче), її думка проти вступу у морську битву була єдиною, тому Ксеркс, який приймав остаточне рішення, попри те, що відтепер почав особливо поважати цю жінку (на це вказує і сам автор «Історії» в VIII, 69), віддав перевагу думці більшості. Як відомо з історії, його рішення виявилось хибним і привело до поразки та втрати значної частини флоту персів (табл. 7).

Таблиця 7

Промова	Кількість рядків	Кількість засобів	Коефіцієнт концентрації
Монолог Артемисії	19	17	0,89

Проведений аналіз аргументації в монологах дозволяє зробити наступні висновки:

1. Аргументативна структура монологів представлена усіма можливими формами – від однорівневої (монолог у формі тезису) до чотирирівневої (в монолозі наявні тезис, аргумент, посилення та гарантія у різних кількості). Серед усіх проаналізованих монологів «Історії», включаючи ті, що описані вище, домінують різноманітні за аргументативною структурою монологи. Щодо окремих елементів аргументації, то провідне місце займають аргументи (198 прикладів), за ними слідує тезиси (164 приклади), посилення (69 прикладів) та гарантії (6 прикладів). Наведені дані дають змогу стверджувати, що усі мовці надають перевагу дворівневим промовам, у яких простежуються тезис та аргументи, при цьому майже без додаткових стилістичних засобів аргументації.

2. Проведений аналіз показав, що усі мовці, більшою чи меншою мірою намагаються підсилити свої слова різноманітними синтактико-стилістичними засобами. Стилістичною домінантою як у проаналізованих вище монологах, так і в решті монологів стала антитеза (17/70 вживань відповідно), представлена усіма її видами як за зовнішньою, так і за внутрішньою структурою. Попри це, варто відзначити, що ця фігура не є обов'язковою для всіх монологів, що правда випадки її відсутності у промові є швидше спорадичними. Крім того, відзначаємо тенденцію до поєднання антитези з одним із інших засобів, особливо з еліпсисом, а подекуди й двома (v.s. поєднання антитези з хіазмом та еліпсисом).

3. Щодо інших засобів, то відзначаємо певні статистичні розбіжності у кількості засобів в монологах, проаналізованих вище та загалом усіх монологах «Історії», що пояснюємо репрезентативним характером обраних для опису монологів. Відтак, серед загальної кількості синтакти-

ко-стилістичних засобів, друге місце розділяють еліпсис, варіативні повтори та риторичні запитання – по 23 приклади, в той час як в описаних вище монологіях друге місце посів лише еліпсис з 13-ма прикладами вживання, а вже після нього слідує варіативний повтор та риторичне запитання з 5-ма та 3-ма прикладами вживання відповідно. Серед інших засобів варто назвати анафору, синтаксичний паралелізм та хіазм. Щодо коефіцієнту концентрації мовних засобів відзначаємо певну закономірність: чим більша їхня

кількість, тим вища і їхня концентрація. Зокрема, серед проаналізованих монологів найбільшою вона була в монологі Артемисії (17 засобів, коефіцієнт концентрації – 0,89) та в першому монологі Фемістокла (16 засобів, коефіцієнт концентрації – 0,84). Найменшою ж концентрація мовних засобів виявилася у другому монологі Мардонія (2 засоби, коефіцієнт концентрації – 0,16).

Перспективою майбутніх досліджень стане подальший аналіз аргументаційних процесів у мові автора «Історії».

Список літератури:

1. Riesel E. Stilistik der deutschen Sprache / E. Riesel. – Moskau: Verlag für fremdsprachige Literatur, 1959. – 468 S.
2. Toulmin S. The Uses of Argument / S. Toulmin. – Cambridge: Cambridge University Press, 1958. – 262 p.
3. Агапов Е. П. Теория и практика аргументации / Е. П. Агапов. – Ростов-на-Дону, 2009. – 103 с.
4. Алексеев А. П. Философский текст: идеи, аргументация, образы / А. П. Алексеев. – М.: Прогресс-Традиция, 2006. – 328 с.
5. Бекетова О. В. Організаційні форми аргументації в межах мікро- та макроструктури тексту публічного мовлення [Електронний ресурс] / О. В. Бекетова // Державне управління: теорія та практика. – 2006. – № 1. – Режим доступу до журн.: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/dutp/2006-1/txts/zmist.htm> – Назва з екрану.
6. Васильев Л. Г. Аргументативно-лингвистические принципы понимания теоретического текста / Л. Г. Васильев // Вестник Российской коммуникативной ассоциации. – 2002. – № 1. – С. 16-23.
7. Гуторов В. А. Политическая аргументация и генезис политической философии: методологические аспекты / В. А. Гуторов // Мысль. – 2006. – № 6. – С. 149-159.
8. Еемеерен Ф. Х. Речевые акты в аргументативных дискуссиях / Ф. Х. Еемеерен, Р. Гротендорст. – СПб.: Васильевский остров, 1994. – 238 с.
9. Зарицька І. Структурні типи аргументованих мовленнєвих актів сучасної української мови: комунікативно-прагматичний аспект / І. Зарицька // Лінгвістичні студії. – 2009. – № 18. – С. 161-164.
10. Звонська-Денисюк Л. Л. Давньогрецька мова / Л. Л. Звонська-Денисюк. – К.: Томіріс, 1997. – 589 с.
11. Красненко О. М. Композиційний і риторико-аргументативний типи структур французького наукового тексту з міжнародних відносин / О. М. Красненко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. – № 8. – С. 272-276.
12. Петришина О. Риторичні запитання у проповідях Йосифі Сліпого / О. Петришина // Мовознавство. – 2007. – № 5. – С. 53-57.
13. Третьякова Т. П. Опыт лингвистического анализа аргументации в политическом диалоге / Т. П. Третьякова // Коммуникация и образование: Сб. статей. – 2004. – С. 299-320.

Зубченко С.В.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ХАРАКТЕРИСТИКА МОНОЛОГИЧЕСКОЙ АРГУМЕНТАЦИИ В ТЕКСТЕ «ИСТОРИИ» ГЕРОДОТА И СРЕДСТВ ЕЕ УСИЛЕНИЯ

Аннотация

В статье рассмотрены ключевые монологи «Истории» Геродота, которые лучше представляют многообразии монологических речей произведения. На основе анализа структуры аргументации определены ключевые элементы аргументации, разработаны соответствующие схемы. Выявлено весь диапазон синтактико-стилистических структур, которые способствовали достижению эффективности аргументации, а также установлено стилистическую доминанту, определен коэффициент концентрации стилистических средств каждого монолога.

Ключевые слова: аргументация, аргумент, монолог, тезис, ссылки, гарантия, антитеза.

Zubchenko S.V.

Lviv Ivan Franko National University

**CHARACTERISTICS OF THE MONOLOGICAL ARGUMENTATION
IN THE TEXT OF «THE HISTORIES» BY HERODOTUS AND THE MEANS
OF ITS INTENSIFICATION****Summary**

The article examines the key monologues from 'The Histories' by Herodotus, which illustrate the diversity of the monologues encountered in the book. Upon the analysis of the argumentation structure, the key elements of argumentation and corresponding schemes have been elaborated. The whole range of syntactic and stylistic structures have been found which made the argumentation effective; the stylistic dominant has been identified and the coefficient of concentration of stylistic means for every monologue has been identified.

Keywords: argumentation, argument, monologue, thesis, reference, guarantee, antithesis.